

העזרה מהסוגיא

זבחים ב. - ו:

פרשת נצבים ה'תשפ"ה

דף ב - ד

א. דין לשמה בעבודות הקרבן:

- בארבע העבודות העיקריות (א. שחיטה. ב. קבלה. ג. הולכה. ד. זריקה):
  - קרבן שעשו את העבודות לשמו (שלא היה 'שינוי קודש' כלומר ששחט את הקרבן לשם הקרבן כגון עולה לשם עולה, וכן לא היה 'שינוי בעלים' כלומר ששחט את הקרבן לשם בעל הקרבן כגון עולה ששייכת לראובן ששחטה לשם ראובן) - כשר ועולה לבעלים לשם חובה.²
  - קרבן שעשו את העבודות ב'סתמא' - כשר ועולה לבעלים לשם חובה.²

☞ הערות ☞

א בדברי הגמ' [יג א] מבואר שלדעת ת"ק מחשבה פוסלת בין בשחיטה ובין בקבלה ובין בהולכה ובין בזריקה, וראה שם את דעת רבי שמעון ורבי אליעזר בנידון זה.

ב מקור הדין שצריך לעשות את עבודות הקרבן לשם הקרבן: בשחיטת שלמים - דכתיב 'ואם זבח שלמים קרבנו', ודורשים שצריך לשחוט קרבן שלמים לשם שלמים. בהולכת הדם בשלמים וקבלת הדם בשלמים - דכתיב 'המקריב את דם השלמים', ודורשים שההולכה והקבלה יהיו לשם שלמים. (הגמ' מוסיפה שמשמעות הלשון 'מקריב' הוא הולכה וכפי שכתוב 'המקריב את דם השלמים' והכוונה להולכת האברים, אלא שהביריתא [א] דורשת שבפסוק זה כוונת הלשון 'מקריב' הוא קבלה, והטעם שהתורה קראה לקבלה בלשון הולכה, ללמד שהולכה היא בכלל הקבלה ושניהם צריכים להיות לשמה). בזריקת שלמים - דכתיב 'הזרוק את דם השלמים', ודורשים שהזריקה צריכה להיות לשם שלמים. בשאר הקרבנות - דכתיב 'את התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים' הוקשו כל הקרבנות לשלמים.

מקור הדין שצריך לעשות את עבודות הקרבן לשם הבעלים: בניזיר לתירוץ הראשון של הגמ' - דורשים מהפסוק שנאמר בניזיר 'את האיל יעשה זבח שלמים לה' שצריך לעשות את כל העבודות של הקרבן לשם שלמים, ואם אינו ענין לשינוי קודש תנהו ענין לשינוי בעלים'. בניזיר לתירוץ השני של הגמ' - דורשים פסוק זה בצורת 'כלל ופרט וכלל' 'יעשה' כלל 'זבח' פרט 'לה' כלל ואפשר לדרוש 'כעין הפרט' שעבודה שחייבים עליה מיתה בחוץ וללמוד מפסוק זה שחיטה וזריקה ואפשר לדרוש 'כעין הפרט' שצריך לעשותו בצפון ושייך בחטאות הפנימיות וללמוד מפסוק זה שחיטה וקבלה וכיון ששני האפשרויות שקולות לומדים מפסוק זה שחיטה וקבלה (והולכה בכלל הקבלה) וזריקה. בניזיר לתירוץ השלישי של הגמ' - לומדים מפסוק זה שחיטה וקבלה (והולכה בכלל הקבלה), ודורשים מהפסוק 'ונרצה לו לכפר עליו' שצריך לזרוק את הקרבן לשם הבעלים. בשלמים - דכתיב 'ואת האיל יעשה זבח שלמים לה' ולא כתוב 'שלמיו' ולכן דורשים שדין זה נאמר בכל קרבן שלמים בשאר הקרבנות - דכתיב 'את התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים' הוקשו כל הקרבנות לשלמים. הלכותי הלכות [זבח תודה] מדייק מדברי הגמ' 'אשכחן שלמים שאר כל קדשים מנלן' שהגמ' דחתה את התירוץ השלישי משום שלפי התירוץ השלישי דין זה נאמר לא רק בשלמים אלא גם בעולה שהרי הפסוק 'ונרצה לו לכפר עליו' נאמר בעולה עיי"ש.

ג הגמ' מבארת שהטעם שבאופן שעשו עבודה ב'סתמא' הקרבן כשר משום שהקרבן עומד בסתמא להקרב לשמו, ורש"י מוסיף שרק באופן שהאדם חשב מחשבה שלא לשמו עקר את שמו אבל בסתמא לא עקר את שמו.

תוס' מביאים שהגמ' בחולין [יב ב] מסתפקת בקטן ששחט קדשים האם יש לו מחשבה או דלמא אין לו מחשבה, ותוס' מבארים שלפי הצד שאין לקטן מחשבה הקרבן פסול כיון שיש דין שהשוחט צריך לדעת שהבהמה היא קדשים ולא חולין ואם השוחט חשב שהבהמה היה חולין הקרבן פסול כיון שנחשב 'מתעסק', אמנם אין חסרון בשחיטה של קטן משום דין 'שלא לשמו' כיון ש'סתמא' לשמה.²

לקבלת העלון או שליחת הערות: B0527147396@gmail.com

○ קרבן שעשו את העבודות שלא לשמו (שהיה 'שינוי קודש' כגון ששחט עולה לשם שלמים, או שהיה 'שינוי בעלים' כגון ששחט עולה של ראובן על דעת לזרוק את הדם לשם שמעון):⁷

- פסח וחטאת - פסולים⁸.
- שאר הקרבנות:

• לת"ק - כשרים ולא עלו לבעלים לשם חובה⁹.

☞ הערות ☞

ד תוס' מבארים שהכונה 'שלא לשמו' ב'שינוי קודש' נאמר באופן שעשאו שלא לשמו כגון ששחט עולה לשם שלמים, אבל הפסול של 'שלא לשמו' ב'שינוי בעלים' לא נאמר באופן ששחט עולה של ראובן לשם שמעון אלא רק באופן שזרק עולה של ראובן לשם שמעון, או באופן ששחט וקיבל והוליד קרבן של ראובן על דעת לזרוק את הדם לשם שמעון.

ה המקור שצריך לעשות את עבודות לשמו, ובאופן שעשו את העבודות שלא לשמו הקרבן פסול:

בפסח לתירוץ הראשון של הגמ' [ז ב]: דורשים מהפסוק 'שמור את חדש האביב ועשית פסח' שלכתחילה צריך לעשות את כל עבודות הקרבן לשם פסח, וכן דורשים מהפסוק 'ואמרתם זבח פסח הוא' שצריך לשחוט את הקרבן לשם בעל הקרבן משום ש'אם אינו ענין לשינוי קדש תנהו ענין לשינוי בעלים', וכן דורשים 'ואמרתם זבח פסח הוא' שבאופן שעשה את אחת העבודות של הפסח שלא לשמו הקרבן פסול (רש"י ותוס' בפירוש הראשון מבארים שצריך שיעקר הדרשה מהפסוק 'ואמרתם זבח פסח הוא' הוא שבאופן שעשה את אחת העבודות בשינוי קודש או ששחט בשינוי בעלים הקרבן פסול, וכיון שהתורה גילתה בשחיטה שפסולה בשינוי בעלים אפשר ללמוד שגם בשאר העבודות שפסולים בשינוי בעלים. ותוס' בפירוש השני מבארים שצריך שיעקר הדרשה מהפסוק 'ואמרתם זבח פסח הוא' הוא שבאופן ששחט בשינוי קודש או ששחט בשינוי בעלים הקרבן פסול, וכיון שהתורה גילתה בשחיטה שפסולה בשינוי קודש ובשינוי בעלים אפשר ללמוד מכך שגם שאר העבודות פסולים בשינוי קודש ובשינוי בעלים).

בפסח לתירוץ השני של הגמ' [ז ב]: דורשים מהפסוק 'זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים', וכתב 'ביום צותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם לה' במדבר סיני', היקש בין פסח לשלמים, כמו ששלמים לכתחילה צריך לשחוט לשמו, כך פסח לכתחילה צריך לשחוט את הקרבן לשמו. ודורשים מהפסוק 'שמור את חדש האביב ועשית פסח', שבאופן שעשו את העבודות של הפסח בשינוי קודש הקרבן פסול. ודורשים מהפסוק 'ואמרתם זבח פסח הוא', שבאופן ששחטו הפסח בשינוי קודש הקרבן פסול, משום ש'אם אינו ענין לשינוי קדש תנהו ענין לשינוי בעלים'. וחוזרים ודורשים מההיקש בין פסח לשלמים, כמו שבשלמים אין חילוק בין שחיטה לשאר עבודות, כך בפסח אין חילוק בין שחיטה לשאר עבודות, ובאופן שעשו את שאר העבודות בשינוי קודש הקרבן פסול.

בחטאת חלב - הגמ' [ח א] מבארת שלומדים מהפסוק 'זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים', שכמו שבשלמים לכתחילה צריך לעשות את עבודות הפסח לשמו, כך בחטאת לכתחילה צריך לעשות את העבודות לשמו. ולומדים מהפסוק 'ושחט אותה לחטאת', שבאופן ששחט את החטאת בשינוי קודש הקרבן פסול. ולומדים מהפסוק 'ולקח הכהן מדם החטאת', שבאופן שקיבל את דם החטאת בשינוי קודש הקרבן פסול. ולומדים מהפסוק 'וכפר עליו הכהן מחטאתו', שבאופן שזרק את דם החטאת בשינוי קודש הקרבן פסול. ולומדים מהפסוק 'וכפר עליו הכהן מחטאתו', שבאופן שזרק את דם החטאת בשינוי בעלים הקרבן פסול. ורש"י מבאר שלאחר שהתורה גילתה בזריקה שפסולה בשינוי בעלים, כך שאר העבודות פסולים בשינוי בעלים. ותוס' בתירוץ השני מוסיפים שלא צריך את כל הפסוקים בשינוי קודש אלא מספיק פסוק אחד, ולאחר מכן אפשר ללמוד שכמו שהתורה גילתה בעבודה אחת שפסולה בשינוי קודש, כך שאר העבודות פסולות בשינוי קודש.

בשאר החטאות - הגמ' [ח א] מבארת שלומדים מהפסוק 'זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים', שכמו ששלמים לכתחילה צריך לעשות את עבודות הפסח לשמו, כך בכל החטאות לכתחילה צריך לעשות את העבודות לשמו. ולומדים מהפסוק 'ועשה את חטאתו ואת עולתו', שחטאת נזיר שנעשתה בשינוי קודש החטאת פסולה, וכן דורשים 'חטאתו' שחטאת נזיר שנעשתה בשינוי בעלים החטאת פסולה. ולומדים מהפסוק 'ועשה הכהן את החטאת', שחטאת מצורע שנעשה בשינוי קודש החטאת פסולה. ושאר החטאות לומדים מהצד השווה מחטאת חלב וחטאת נזיר וחטאת מצורע. ותוס' מוסיפים שחטאות ציבור אי אפשר ללמוד מהצד השווה זה כיון שאפשר לפרוץ שאין בהם פסול של שינוי בעלים, וכן חטאות פנימיות לרבי שמעון אי אפשר ללמוד מצד השווה זה כיון שאפשר לפרוץ שאין בו פסול של פיגול, אלא צריך ללמוד גם מפר העלם דבר של ציבור שהוא חטאת ציבור וכתוב בו 'חטאת הקהל הוא' ודורשים שלא לשמו פסול.

בדברי הגמ' [ה ב] מבואר שיש מקור נוסף שחטאת פסולה שלא לשמה דכתיב בחטאת נשיא 'חטאת הוא', ותוס' בתירוץ הראשון מבארים שצריך פסוק זה ללמד שחטאת חלב שנשחטה לשם חטאת נזיר או חטאת מצורע פסולה, כיון שחטאות אלו אינן באות על חטא ולכן הדין כמו חטאת ששחטה לשם עולה שפסולה. ותוס' בתירוץ השני מבארים שצריך פסוק זה ללמד שאשם שנשחט שלא לשמו כשר. ותוס' בתירוץ השלישי מבארים שצריך פסוק זה ללמד שהדין שחטאת שנשחטה שלא לשמה פסולה, נאמר לא רק בחטאת נקבה, אלא גם בחטאת נשיא שהיא זכר, משום שהיה הו"א שרק חטאת נקבה פסולה שלא לשמה, כיון שבאופן שהפריש שני חטאות לאחריות הקרבן המיותר ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה, אבל חטאת נשיא כשר שלא לשמו, כיון שבאופן שהפריש שתי חטאות לאחריות הקרבן המיותר קרב בעצמו עולה.

המשנה מוסיפה שהדין שפסח ששחטו שלא לשמו פסול נאמר באופן ששחטו ב"ד ניסן לאחר חצות שהוא זמן הקרבת קרבן פסח, ובדברי הגמ' [יא ב] יתבאר דין פסח ב"ד ניסן לפני חצות, ובדברי הגמ' [ח ב] יתבאר דין פסח לפני י"ד ניסן ולאחר י"ד ניסן.

ה הגמ' [ד ב] מקשה שכיון שיש דין לעשות את הקרבן לשמו באופן שעשו את הקרבן שלא לשמו שהקרבן יפסל (ורש"י מבאר שכיון שעשו את הזריקה שלא לשמו הזריקה לא מתירה את הבשר באכילה, ותוס' מקשים שבקדשים באופן שלא שנה הכתוב לעכב' אין זה מעכב ותוס' אומרים שאם נאמר שמסברא היינו אומרים שבקדשים לא צריך 'שנה הכתוב לעכב' ורק לאחר שהתחדש שבאופן שעשו את הקרבן שלא לשמו הקרבן כשר נלמד הדין שבקדשים צריך 'שנה הכתוב לעכב' א"ש), והגמ' מתרצת שלומדים מהפסוק 'מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת לה' אלקיך נדבה אשר דברת בפין' שבאופן שעשו את עבודות הקרבן לשמה הקרבן עולה לבעלים לשם חובה ונחשב נדר, ובאופן שעשו את עבודות הקרבן שלא לשמו הקרבן אינו עולה לבעלים לשם חובה אלא נחשב נדבה.

• ליוסי בן חוניו:

- באופן שנשחטו לשם פסח ולשם חטאת - פסולים.
- באופן שנשחטו לשם קרבן אחר - כשרים ולא עלו לבעלים לשם חובה.
- לרבי אליעזר ושמעון אחי עזריה ובן עזאי - יתבאר להלן [דף יא-יב].
- בהקטרה - באופן שהקטיר שלא לשמו הקרבן כשר ועולה לבעלים לשם חובה משום שהקטרה אינה מעכבת.
- הוספות:
  - שינוי קודש:
    - בחטאת:
      - חטאת שנשחטה לשם עולה - פסולה.
      - חטאת שנשחטה לשם חטא אחר (כגון חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם) - כשרה^א.
      - חטאת שנשחטה לשם חולין - כשרה^ב.
    - בתודה ושלמים:
      - תודה שעשו עבודה לשם שלמים - כשר ועולה לבעלים לשם חובה משום שתודה נקראת שלמים דכתיב 'ובשר זבח תודת שלמיו' ונחשב שנעשה לשמה.
      - שלמים שעשו עבודה לשם תודה - כשר ואינו עולה לבעלים לשם חובה משום ששלמים לא נקראים תודה ונחשב שנעשה שלא לשמה.
        - בקרבן ציבור - הדין כמו בקרבן יחיד.
  - שינוי בעלים:
    - בחטאת (כגון חטאת ראובן שנשחטה לשם שמעון):
      - באופן ששמעון נחשב 'מחויב חטאת' - פסולה.
      - באופן ששמעון נחשב 'אינו מחויב חטאת' - כשירה^ג.
      - בקרבן ציבור - לא שייך שינוי בעלים^ד.

ב. דיני גט:

- באופן שהסופר כתב את הגט לשם אשה אחרת - פסול.

☞ הערות ☞

הגמ' [ה א] מוסיפה שהיה אפשר לומר שהפסוק 'מוצא שפתיך' מדבר רק בדברים שבאים בנדר ונדבה ולא באשם שאינו בא בנדבה, אלא שדורשים מהפסוק 'זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלוואים ולזבח השלמים', היקש בין שלמים לשאר הקרבנות שאשם שקרב שלא לשמו כשר ולא עולה לבעלים לשם חובה. והטעם שלא מקישים אשם לחטאת, משום שבחטאת כתוב 'ושחט אותה לחטאת', ודורשים שחטאת שלא לשמה פסולה ושאר הקרבנות שלא לשמן כשרים.

הגמ' [ב א] מבארת שבאופן שעשו עבודה אחת בקרבן שלא לשמו, והקרבן כשר ולא עלה לבעלים לשם חובה, צריך לעשות את שאר העבודות של הקרבן לשמה. והגמ' בלישנא קמא מבארת שהמקור לכך הוא מסברא, שלמרות שעשו עבודה אחת שלא לשמו, אין זה מתיר לעשות את שאר העבודות שלא לשמו. והגמ' בלישנא בתרא לומדת דין מהפסוק 'מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת לה' אלו קין נדבה', ודורשים שבאופן שהקריבו את הקרבן לשמו, הקרבן עולה לבעלים לשם חובה ונחשב 'נדר', ובאופן שהקריבו את הקרבן שלא לשמו, הקרבן אינו עולה לבעלים לשם חובה ונחשב 'נדבה', וכמו שנדבה צריך לעשות את העבודות של הקרבן לשמו, כך קרבן שהוקרב שלא לשמו צריך לעשות את שאר העבודות לשמו.

הגמ' [ו א] מוסיפה שהקרבן הראשון אינו מכפר לבעלים והקרבן השני מכפר לבעלים, והגמ' מוסיפה שיש חיוב לסיים את העבודות של הקרבן הראשון בין בקרבן שמגיע בנדבה ובין בקרבן אשם שאינו מגיע בנדבה משום שהוא מגיע מכוח קרבן שהוקרב לשמו.

ז הגמ' מבארת שלומדים מהפסוק 'ושחט אותה לחטאת' שצריך לשחוט את החטאת לשם חטא ובאופן זה נשחט לחטאת.

ח הגמ' מבארת שאי אפשר ללמוד דין זה מסברא ש'לאו מינה לא מחריב בה', כיון שהיה אפשר ללמוד מקל וחומר, שאם קדשים מחללים קדשים חולין כ"ש שחולין יחללו קדשים, ולכן לומדים דין זה מהפסוק 'ולא יחללו את קדשי בני ישראל' קדשים מחללים ואין חולין מחללין.

ט בדברי הגמ' מבואר שרב חביבא סובר שהמקור שבאופן ששמעון 'אינו מחויב חטאת' הקרבן כשר, משום ש'לאו מינה לא מחריב בה'. ורב יוסף בר אמי סובר שדין זה נלמד מהפסוק 'וכפר עליו', ודורשים עליו ולא על חבירו, ומוסיפים ודורשים 'חבירו דומיא דידיה' כמו שהוא מחויב חטאת כך חבירו מחויב חטאת.

י בדברי הגמ' [ז א, ב] יתבאר באיזה אופנים שמעון נחשב 'מחויב חטאת', ובאיזה אופנים שמעון נחשב 'אינו מחויב חטאת'.

י מבארים שהטעם שלא שייך 'שינוי בעלים' בקרבן ציבור, משום שבאופן ששחט את הקרבן לשם אדם אחר מישראל לא נחשב שינוי בעלים, משום שכל ישראל נחשבים בעלים של הקרבן, ובאופן ששחט את הקרבן לשם גוי לא נחשב שינוי בעלים, משום שהדין של שינוי בעלים נאמר רק באופן ש'חבירו דומיא דידיה' שמחויב כפרה כמותו.

- באופן שהסופר כתב את הגט בסתמא (כלומר שכתב גט עם שמות אם יזדמן אדם שהשם שלו ושל אשתו כתובים בגט) - פסול^א.
- באופן שהסופר כתב את הגט לשם אשה זו - הגט כשר.

ג. דיני טומאת כלים:

- כל הכלים:
  - באופן ששריץ נגע בגב הכלי - הכלי טמא.
  - בשאר האופנים - הכלי טהור.
- כלי חרס (כגון תנור):
  - באופן ששריץ נגע בגב התנור - התנור טהור.
  - באופן ששריץ נמצא בתוך אויר התנור:
    - התנור - טמא.
    - כלי שנמצא בתוך אויר התנור - טהור.
    - אוכלים ומשקים שנמצאים בתוך אויר התנור:
      - באופן שאין מחיצה בתנור - טמאים.
      - באופן שיש מחיצה בתנור שמחלקת בין האוכלים ומשקים לשריץ:
        - לת"ק - טמאים.
        - לרבי אליעזר [תורת כתנים פרשה ז הלכה ח]:
          - באופן שיש מחיצה אחת:
            - ל'אמרו לו' - לרש"י טהורים, לתוס' טמאים.
            - לרבי יוחנן בן נורי - טמאים.
            - לרבי יוסי - טהורים.
          - באופן שיש ארבע מחיצות בתוך התנור והמשקים נמצאים בתוכם - טהורים^ב.
  - אוכלים ומשקים שנמצאים בתוך כלי שנמצא בתוך התנור:
    - באופן שהפה של הכלי בתוך התנור - טמאים.
    - באופן שהפה של הכלי מחוץ לתנור - טהורים^ב.

הערות

יא הגמ' מבארת שלמרות שקרבן שנשחט בסתמא כשר, מ"מ גט שנכתב בסתמא פסול, כיון ש'זבחים בסתם לשמן עומדים', אבל 'אשה בסתמא לאו לגירושין עומדת'. ותוס' מוסיפים שגם באופן שהאשה זינתה ובית דין אומרים לבעל שיגרש את האשה, מ"מ האשה אינה עומדת להתגרש בגט זה, וגם אם הבעל לא ירצה לגרש בית דין לא כופים את הבעל לגרש.

תוס' מוסיפים שבאופן שגוי כתב גט, הגט פסול, משום שהגוי עושה על דעת עצמו ונחשב כמו סתמא וסתמא פסול בגט. אבל גוי שמל, מילתו כשרה, משום שנחשב כמו סתמא, וסתמא כשר במילה, כיון שמילה בסתמא עומדת לשמה.

יב המשנה מבארת שרבי אליעזר סובר שלומדים בקל וחומר, שאם מחיצה מועילה לחלק את אוהל לענין טומאת מת החמורה, כ"ש שמחיצה מועילה לחלק לענין טומאת אויר התנור הקלה, ולכן סובר שבאופן שיש מחיצה האוכלים והמשקים טהורים. אמנם ה'אמרו לו' פרכו קל וחומר זה, 'אם הציל במת חמור שכן חולקין אוהלין תציל בכלי חרש הקל שאין חולקין אוהלין'. ורש"י מבאר שה'אמרו לו' סוברים שרבי אליעזר מטהר גם באופן שיש מחיצה אחת, וכוונת ה'אמרו לו' לפרוך שמחיצה מועילה לחלק אוהל כיון שהדרך לחלק אוהל על ידי מחיצה, אבל מחיצה לא מועילה לחלק תנור משום שאין הדרך לחלק תנור על ידי מחיצה. אמנם תוס' סוברים שה'אמרו לו' סוברים שרבי אליעזר מטהר רק באופן שיש ארבע מחיצות, אבל באופן שיש מחיצה אחת רבי אליעזר מטמא, ולכן תוס' מבארים שכוונת ה'אמרו לו' לפרוך, שארבע מחיצות מועילים לטהר במת, כיון שמועיל במת גם מחיצה אחת לטהר, אבל ארבע מחיצות לא מועילים בכלי חרס, כמו שלא מועיל מחיצה אחת לטהר בכלי חרס.

יג הגמ' מבארת שדורשים מהפסוק 'וכל כלי חרש אשר יפל מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא ואתו תשברו', ובשני הפעמים היה אפשר לכתוב 'תוך' וכתוב 'תוכו' ולכן דורשים ארבעה דרשות: א. אוכלים ומשקים שנמצאים בתוך אויר התנור נטמאים (והגמ' בפסחים 35) מוסיפה שדורשים מסמיכות פסוק זה לפסוק 'מכל האכל אשר יאכל' שלמרות שאוכלים ומשקים שנמצאים בתוך הכלי טמאים כלי שנמצא בתוך התנור טהור). ב. דורשים גזירה שווה 'תוכו תוכו' בין התנור ובין האוכלים והמשקים שנמצאים בתוך התנור כמו שהאוכלים והמשקים נטמאים גם באופן שנמצאים באויר התנור ולא נגעו בשריץ כך התנור נטמא גם באופן שלא נגע בשריץ אלא השריץ היה בתוך אויר התנור. ג. הדין שתנור מקבל טומאה מאוירו ומטמא אוכלים ומשקים שנמצאים בתוכו נאמר רק בכלי חרס ולא בשאר הכלים. ד. רבנן סוברים שדורשים שבאופן שיש כלי בתוך התנור ובתוך הכלי יש אוכלים ומשקים האוכלים והמשקים אינם נטמאים (בדברי רש"י מבואר שלדעת רבא לומדים מדרשה זו בין באופן שיש כלי חרס בתוך התנור ובין באופן שיש כלי חרס בתוך התנור, ולדעת רב חביבא באופן שיש כלי חרס בתוך התנור פשוט מסברא שהאוכלים והמשקים שבתוכו אינם נטמאים כיון שאינם נמצאים ב'תוך' התנור אלא לומדים מדרשה זו רק באופן שיש כלי חרס בתוך התנור פשוט מסברא שהאוכלים והמשקים שבתוכו אינם נטמאים כיון שאינם נמצאים ב'תוך' התנור ולומדים מדרשה זו רק באופן שיש כלי חרס בתוך התנור). אמנם לדעת רבי אליעזר לא צריך פסוק כיון שאם מחיצה מועילה לטהר בתוך כלי חרס למרות שנחשב 'תוכו' כ"ש שכלי

ד. דיני אדם שמחויב חטאת ועולה:

- לכתחילה - צריך להקריב את החטאת ולאחר מכן להקריב את העולה.
- בדיעבד באופן שהקריב את העולה לפני החטאת:
  - במצורע וביולדת - כשר.
  - בשאר הקרבנות - לתירוץ הראשון בתוס' כשר לתירוץ השני בתוס' פסול¹².

דף ה - ו

ה. דין חטאת ואשם באופן שהבעלים הפריש קרבן והתכפר בקרבן אחר:

- חטאת - תמות¹³.
- אשם:
  - לכתחילה - האשם ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו עולה.
  - בדיעבד:
    - באופן שהאשם ניתק לרעה ולאחר מכן הקריבו אותו לעולה - הקרבן כשר.
    - באופן שהאשם לא ניתק לרעה והקריבו אותו לעולה:
      - לרש"י - הקרבן פסול מדאורייתא.
      - לתוס' - מדאורייתא הקרבן כשר ומדרבנן הקרבן פסול¹⁴.

ו. דיני אב שהקדיש קרבן ומת:

- באופן שהקדיש עולה:
  - האם האב מתכפר בקרבן זה - לא כיון ש'אין כפרה למתים'.
  - האם היורשים מתכפרים בקרבן זה:
    - לרבא - הקרבן מכפר על היורשים מ'קופיא' ולא מ'קיבעא'.
    - לרב פנחס בריה דרב אמאי - הקרבן מכפר על היורשים לגמרי.
  - באופן שהקריבו את הקרבן בשינוי קודש - הקרבן לא עולה לבעלים לשם חובה¹⁵.
  - באופן שהקריבו את הקרבן בשינוי בעלים:

הערות

מועיל לטהר בתוך כלי חרס כיון שנחשב 'תוך תוכו', אלא דורשים מפסוק זה שרק דבר שנמצא ב'תוך תוכו' טהור אבל אוכלים ומשקים שנמצאים ב'תוכו' טמאים אפילו באופן שהם מגובלים בטיט, ולא אומרים שכמו שאינם יכול להטמא בנגיעת שרץ כך אינם יכולים להטמא באויר כלי חרס, ורבנן סוברים שדין זה פשוט ולא צריך פסוק לכך.

המשנה מוסיפה שהדין שאוכלים ומשקים שנמצאים בתוך כלי שנמצא בתוך התנור טהורים נאמר באופן שהכלי שלם אבל באופן שיש חור בכלי האוכלים טמאים, ואפילו באופן שמילאו את החור של הכלי בקש נחשב שהכלי שבור.

יד תוס' בתירוץ השני מבארים שבאופן שהקדים העולה לחטאת העולה פסולה משום שנחשב 'מחוסר זמן' לבו ביום, אמנם במצורע כתוב 'העלה' ודורשים שבאופן שהקדים את העולה לחטאת כשר, ולומדים יולדת ממצורע.

טו בדברי הגמ' מבואר שהדין שחטאת שמתו בעליה תמות נאמר באופן שהאב הפריש קרבן אחד לחטאתו, אבל באופן שהאב הפריש שני קרבנות ואחד מהם לאחריות והקריב קרבן אחד לחטאתו ולאחר מכן מת הקרבן ירעה עד שיסתאב וימכר והיורשים יביאו בדמיו עולה.

טז רש"י מבאר שלומדים מהפסוק 'אשם הוא' שאשם לפני שניתק לרעה דינו כאשם ולכן באופן שהקריבו אותו לעולה הקרבן פסול, אמנם תוס' חולקים על דברי רש"י וסוברים שמדאורייתא לאחר שהבעלים התכפר בקרבן אחר צריך להקריב את הקרבן אשם לעולה, ורבנן גזרו שלא יקריבו את הקרבן עצמו לעולה אלא ירעה עד שיסתאב וימכר ויביאו בדמיו עולה, כיון שרבנן חששו שיבואו להקריב את הקרבן אשם לעולה לפני שהבעלים התכפר בקרבן אחר, ותוס' בתירוץ הראשון מבארים שדורשים מ'אשם הוא' שלפני כפרה נחשב אשם ולא עולה. ותוס' בתירוץ השני מבארים שדורשים מ'אשם הוא' שכיון שהקרבן עומד להקרב לעולה מיד נחשב לעולה, והדין רעה הוא דרבנן.

יז תוס' מביאים שבדברי הגמ' בקידושין מבואר שבאופן שהאב אמר 'הרי עלי עולה' ומת לפי הצד ששיעבודא דאורייתא היורשים צריכים להביא את הקרבן, ולפי הצד ששיעבודא לאו דאורייתא היורשים לא צריכים להביא את הקרבן, ובאופן שהאב הפריש את הקרבן לעולה לכו"ע היורשים צריכים להביא את הקרבן. ותוס' מבארים שלפי הצד ששיעבודא דאורייתא באופן שהאב היה חייב עולה והיורשים הביאו את הקרבן והקריבו את הקרבן שלא לשמו שהקרבן לא עלה לבעלים לשם חובה צריכים היורשים לחזור ולהביא קרבן אחר כיון שמוטל עליהם חיוב לפרוע את חיוב האב והאב לא קיים את חיובו בקרבן זה, ולפי הצד ששיעבודא לאו דאורייתא באופן שהאב אמר 'הרי עלי עולה' היורשים לא צריכים להביא עולה, ובאופן שהאב הפריש קרבן אחד והקריבו אותו שלא לשמו היורשים לא צריכים לחזור ולהביא קרבן אחר, ובאופן שהאב הפריש שני קרבנות והתנה שאם הראשונה תקרב כדינה השניה חולין ואם הראשונה לא תקרב כדינה השניה תהיה קדושה והקריבו את הראשון שלא לשמו היורשים צריכים להביא את הקרבן השני.

- לרבא - הקרבן עולה לבעלים לשם חובה.
  - לרב פנחס בריה דרב אמי - הקרבן אינו עולה לבעלים לשם חובה.
  - האם היורשים יכולים לעשות תמורה:
    - לרבי מאיר:
    - באופן שיש יורש אחד - היורש יכול לעשות תמורה.
    - באופן שיש שני יורשים - היורשים אינם יכולים לעשות תמורה.
    - לרבי יהודה - יורש אינו יכול לעשות תמורה".
  - באופן שהאב הפריש מנחה ומת:
    - לרבא - היורשים מביאים את המנחה ואין בכך חסרון של שותפות משום שהיורשים אינם מתכפרים במנחה מ'ק'בעא' אלא מ'קופיא' ואינם נחשבים בעלים גמורים.
    - לרב פנחס בריה דרב אמי - היורשים אינם מביאים את המנחה משום שאין מנחה בשותפות דכתיב 'סלת יהיה קרבנו'.
- ז. דיני כפרה של עולה"ט:
- עשה שהאדם עבר לפני הפרשת העולה - העולה מכפרת, ואפילו באופן שעבר כמה עבירות העולה מכפרת על כל העבירות.
  - עשה שהאדם עבר לאחר הפרשת העולה:
    - לרבא:
      - באופן שעבר על העשה לפני השחיטה - ספק האם העולה מכפרת?
      - באופן שעבר על העשה לאחר השחיטה - העולה לא מכפרת".
      - לרב הונא בר יהודה - העולה מכפרת".
      - לרבי ירמיה - ספק האם העולה מכפרת.
      - לרבי זירא:
        - לרש"י - העולה מכפרת.
        - לתוס' - ספק האם העולה מכפרת".

﴿ הערות ﴾

- יח הגמ' מבארת שהמקור של רבי מאיר שבאופן שיש יורד אחד היורש יכול להמיר דכתיב 'אם המיר ימיר' והגמ' מבארת שלדעת רבא היורש מתכפר בקרבן מ'קופיא' ולכן יכול להמיר, ודורשים מלשון הפסוק שנאמר בלשון יחיד שרק באופן שיש יורש אחד הוא יכול להמיר אבל באופן שיש שני יורשים אינם יכולים להמיר.
- יט הגמ' [ז ב] מבארת שאדם שעבר על עשה ולא עשה תשובה והביא קרבן העולה אינה מכפרת משום ש'בזח רשעים תועבה' ובאופן שעשה תשובה עיקר הכפרה נעשית על ידי התשובה והעולה נחשבת 'זורון'.
- כ הגמ' מבארת שהעולה לא מכפרת על עשה שהאדם עבר לאחר הפרשה הוא שלומדים דין זה מחטאת שאינה מכפרת אלא על חטא שהאדם עבר לפני הפרשה, והצד שהעולה מכפרת על עשה שהאדם עבר לאחר הפרשה משום שעולה אינו דומה לחטאת שעולה מכפרת על כמה חטאים אבל חטאת מכפרת רק על חטא אחד.
- כא הגמ' מביאה שרבא סובר שכיון שהעולה אינה מכפרת על עשה שהאדם עבר לאחר שחיטת הקרבן באופן שאדם הביא עולה ולא סמך העולה לא מכפרת על העבירה הזו של הקרבת עולה ללא סמיכה, משום שלפני השחיטה האדם עדיין לא עבר על העשה שיכול לסמוך, ורק בזמן השחיטה עובר על העשה והעולה אינה מכפרת על העשה שהאדם עבר לאחר שחיטת הקרבן.
- כב הגמ' מביאה שרב הונא בר יהודה סובר שבאופן שהאדם הקריב עולה ולא סמך על העולה העולה מכפרת גם על העשה שהקריב את העולה לפני סמיכה ולמרות שהאדם עבר על העשה לאחר שחיטה, אמנם אין לקב"ה נחת רוח מאדם זה כיון שלא סמך על הקרבן ועשה מצווה שלא מן המובחר [ע"פ קרן אורה].
- כג בדברי הגמ' מבואר שיש נפק"מ במחלוקת האמוראים זו גם לענין כפרה של קרבנות ציבור שמכפרים על טומאת מקדש וקדשיו האם מכפרים רק על עבירות שעברו עליהם לפני הפרשת הקרבן או גם על עבירות שעברו לאחר הפרשת הקרבן לפני השחיטה או דלמא מכפרים גם על עבירות שעברו לאחר שחיטת הקרבן.
- הגמ' מביאה שרבי שמעון מבאר ששני שעירי עצרת מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו, והשעיר השני מכפר על עבירות שהיו בין השעיר הראשון לשעיר השני, והגמ' מבארת שלפי הצד שהשעירים מכפרים רק על עבירות שנעשו לפני הפרשת הקרבן צריך לומר בדעת רבי שמעון שמפרישים את שני השעירים בזה אחר זה וממילא השעיר השני מכפר על עבירות שנעשו בין זמן הפרשת השעיר הראשון לזמן הפרשת השעיר השני, ולפי הצד שהשעירים מכפרים גם על עבירות שנעשו לאחר הפרשה אפשר לומר שמפרישים את שני השעירים יחד ושוחטים אותם בזה אחר זה והשעיר השני מכפר על העבירות שנעשו על זריקה אפטר לומר שמפרישים את שני השעירים יחד ושוחטים את שני השעירים יחד וזורקים את הדם בזה אחר זה והשעיר השני מכפר על עבירות שנעשו בין זריקת הדם של השעיר הראשון לזריקת הדם של השעיר השני.
- ובדברי הגמ' מבואר שדינים אלו נאמרו לדעת רבי שמעון שסובר שלא אומרים 'לב בית דין מתנה' אבל לפי הסוברים שאומרים 'לב בית דין מתנה' אפשר לומר שגם לפי הצד שהשעירים מכפרים רק על עבירות שנעשו עד הפרשת הקרבן, שבאופן שהפרישו את שני השעירים בבת אחת 'לב בית דין מתנה' שההפרשה תחול בזה אחר זה והשעיר השני יכפר על העבירות שנעשו בין הפרשת השעיר הראשון להפרשת השעיר השני.